

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 3805/07

בפני: כבוד הנשיאה ד' ביניש

- המעוררים:
1. סמעאן שוקחה
 2. לילא שוקחה
 3. בני פוזי שמשום בע"מ
 4. יארא פרסום בע"מ

נגד

- המשיבים:
1. ג'ול שוקחה
 2. ג'ורג' אדואר שוקחה
 3. הישאם אדואר שוקחה
 4. ח'ולוד אדואר שוקחה
 5. נאדיה שוקחה

ערעור על החלטתו של בית משפט השלום בנצרת
(כב' השופט דני צרפתי), מיום 22.4.2007, שלא
לפסול עצמו מלדון בת.א. 2464/07

בשם המערערים: עו"ד מועין ח'ורי
בשם המשיבים: עו"ד יוכי כדיר-פז; עו"ד דודי גור

פסק-דין

ערעור על החלטתו של בית משפט השלום בנצרת (כב' השופט ד' צרפתי) מיום
22.4.2007, שלא לפסול עצמו מלדון בת.א. 2464/07.

1. בין הצדדים מתנהלת תביעה שהגישו המשיבים כנגד המערערים למתן צו
מניעה קבוע לפירוק והסרת מתקן שילוט שהוצב על מבנה שנמצא בבעלות משותפת
של הצדדים, וסעדים נוספים הנוגעים לשימוש בבניין. במקביל להגשת התביעה הגישו
המשיבים בקשה דחופה לסעדים זמניים זהים. הבקשה לסעדים זמניים נקבעה לדיון
ליום ראשון, ה-22.4.2007. במקביל להגשת הודעה על ייצוגם, הפנו המערערים את
תשומת לב בית המשפט לכך שיום ראשון חינו יום תמנוחה שלחם ושל בא-כוהם. ער

ליום הדיון המתוכנן הגישו המערערים ארבע בקשות לדחיית מועד הדיון, רובן מהטעם שמדובר ביום מנוחה. כל הבקשות נדחו על ידי בית המשפט. בפתח הדיון ביקש בא-כוח המערערים לטעון לפרוטוקול לפסלות בית המשפט. השופט ביקש לקבל את הטיעונים הכתובים אולם סורב. הובהר לבא-כוח המערערים כי בהעדר בקשה בכתב, לכל המאוחר בפתח הדיון, ובתחשב בכך שבקשה מועלית בשיחוי, יתיר בית המשפט רק חצגת ראשי פרקים שלא יעלו על דקת טיעון. בא-כוח המערערים ביקש לטעון רבע שעה, ובקשתו נדחתה. בא-כוח המערערים ציין כי בנסיבות אלו הוא מבקש לפסול את בית המשפט גם משום שהקציב לו דקה אחת בלבד להעלות טענות לעניין הפסלות. נטען כי הדבר משתלב עם עמדתו של בית המשפט, שכפתח על משרד בא-כוח המערערים להופיע ביום ראשון בבית המשפט. המערערים טענו כי אין שום דחיפות לבקשה לצו מניעה ולא היה מקום לשמוע אותה דווקא ביום המנוחה. החלטה זו מהווה, לטענתם, פגיעה בזכויות היסוד שלהם. בית המשפט הפסיק את בא-כוח המערערים בציינו כי המועד שקצב לטיעון חלף. הותרו שתי דקות טיעון נוספות, בראשי פרקים. בעקבות החלטה, מנה בא-כוח המערערים את ראשי הפרקים הנוספים בבסיס בקשת הפסלות: פגיעה בזכות השיוויון, פגיעה בזכות הדת והפולחן, פגיעה בחופש התנועה והעיסוק, חסימת הפנייה לערכאות, האיסור הקיים על נוצרים להופיע ביום ראשון, וטענה כי על פי פסיקת בית המשפט העליון כפייה דתית נוגדת את הזכות לחופש הדת ואת כבוד האדם.

2. בית המשפט, בהחלטה מיום 22.4.2007, דחה את בקשת הפסלות. נקבע דחיית בקשה לדחיית מועד דיון אינה מקימה בסיס למשוא פנים, ובפרט כאשר שני בעלי הדיון הינם מאותה עדה. צוין כי עורכי דין ממשרד בא-כוח המערערים הופיעו בפני המותב על פי נוחיותם ואילו צי יומן לא אחת ביום ראשון, כך שחטיעון שחוצג בפני בית המשפט בעניין חופש העיסוק, חופש הביטוי, חופש הפולחן וכדומה, אין לו בסיס ממשי. כמו כן, אין מחלוקת כי המותב, כמו מותבים אחרים, נעתר כדבר שבשגרה לבקשות שלא לקיים דיונים ביום ראשון. עוד הוסבר כי הדיון נקבע בטרם היו הצדדים מיוצגים ועל פי הדחיפות המתחייבת מכל בקשה לסעד זמני. נקבע כי היה על המערערים לשקול צעדיהם על פי האילוצים שנקבעו, לרבות מועד הדיון ובחתיאם לכלכל את צעדיהם. בקשת המערערים להפסיק את הדיון עד להכרעה בערעור שיוגש על החלטה בבקשת הפסלות נדחתה. נקבע כי לאור מהות הדיון ומשקל הבקשה שבפני בית המשפט, אין מקום להפסיק את הדיון. בחמשך נדחתה בקשת המערערים לעניין חוסר טמכות עניינית, וכן בקשתם להפסיק את הדיון לצורך חגשת בקשת רשות ערעור על החלטה זו. לאחר שבא-כוח המערערים ציין כי לא זימן את המצהיר מטעמו לדיון, העיר בית המשפט כי הוא מתקשה שלא להתרשם כי המערערים עושים כל נסיון

להביא לדחיית מועד הדיון, וכי בנסיבות אלו הוא שוקל לתת הכרעה אף ללא חקירת המצהיר מטעם המערערים שלא התייצב לדיון. משהסתיימה חקירת המצהיר מטעם המשיבים נדרשו הצדדים לסכם טיעוניהם ולאחר מכן ניתנה החלטה המקבלת את הבקשה לסעדים זמניים.

3. על החלטת בית המשפט בבקשת הפסלות הוגש הערעור שבפניי. בערעור מפרטים המערערים את ראשי הפרקים שציינו בבקשתם בעל פה בפני בית המשפט, ומוסיפים כי המשך הדיון התנהל תחת מעטח כבר של תחושת עלבון מצד בית המשפט, דבר שנתן אותותיו בחתנות הדיון ובחלטות שניתנו בו. לטענת המערערים, חתנות החלטות בית המשפט פגעו קשות בזכויות יסוד חוקתיות של המערערים ובאי-כוחם, והן מעידות על משוא פנים ממשי: בית המשפט כפה על המערערים להתדיין ביום מנוחתם בניגוד לדין, פגע בעיקרון השיוויון, הפלה אותם לרעה ופגע בכבודם. צוין כי הבקשה לסעד זמני נקבעה לדיון כחודש לאחר הגשתה, משראה בית המשפט כי אין צורך דחוף לשמיעתה במועד מוקדם. על כן, לא היתה כל הצדקה להתעקשותו של בית המשפט לדון ולסיים את כל ההליך בדיון ביום ראשון. בהקשר זה חובה כי אם היו הופעות של עורך דין ממשרד בא-כוח המערערים בימי ראשון, הרי מדובר בהופעות בודדות, בשל אילוצים דחופים בלית ברירה. בכל מקרה, נטען כי הסכמת המערערים לקיום דיונים ביום ראשון במקרים בהם היו אילוצים אינה מצדיקה את הכפייה במקרה הנוכחי. עוד נטען בחריפות כנגד הקצבת דקת טיעון לבקשת הפסלות. הקצבת דקת טיעון אחת משמעה, לטענת המערערים, כי בית המשפט כבר גיבש את דעתו לפני בקשת הפסלות שלא לפסול עצמו מלדון בסעד הזמני ולהעניק אותו בסופו של ההליך. עוד הלינו המערערים על דחיית בקשתם להפסיק את הדיון עד להכרעה בערעור שיוגש על החלטת בעניין הפסלות, על דחיית טענתם בדבר חוסר סמכות עניינית, הסירוב לעכב את דיון עד להכרעה בבקשת רשות ערעור על החלטת בעניין הסמכות העניינית ועל החלטת ליתן סעד זמני. לטענתם החלטות אלו חוכיחו קיומו של משוא פנים ממשי, וכי בית המשפט היה נעול בדעתו לתת למשיבים את הצו הזמני שביקשו. לבסוף, מבקשים המערערים לצרף את השופט כמשיב בערעור, על מנת שיסביר מדוע החליט לדחות את הבקשות לדחיית מועד דיון. באם יצורף, מבקשים המערערים לחקור את השופט, ולחילופין להפנות אליו שאלות הבהרה. המשיבים טוענים כי יש לדחות את הערעור, בהעדר עילת פסלות.

4. בקשתם של המערערים לצירוף השופט כמשיב בערעור דינה להידחות. השופט אינו בגדר צד לחליף הפסלות. הצדדים למשפט הם בעלי הדיון היריבים. השופט הוא ממכריע בסכסוך ביניהם. כאשר אחד הצדדים מעלה טענת פסלות, לא משתנה המבנה

הבסיסי של מחלך המשפט. השופט אינו חופך לצד. הוא ממשיך להיות המכריע האובייקטיבי של הסכסוך בין הצדדים (יגאל מרזל דיני פסלות שופט 88 (2006)). בהמשך, השופט גם אינו צד לערעור הפסלות (מרזל, בעמ' 344). זאת ועוד, על פי הכללים שנקבעו ברע"א 3202/03 מדינת ישראל נ' יוסף (לא פורסם, 4.3.2004), שופט לא יחקר כער על דוכן העדים על דבר הקשור בתפקידו השיפוטי. במקרה הנוכחי מבקשים המערערים לזמן את השופט לעדות על מנת לחקור אותו בעניין הסיבות שהביאו אותו לדחות את הבקשות לרחיית מועד דיון, לאמור העדת השופט מתבקשת על דבר הקשור בתפקידו השיפוטי. לאור החלכה שנקבעה ברע"א 3202/03, ומחנימוקים שפורטו שם בהרחבה, לא תותר העדה שכזו (ע"א 4331/07 ויטולי נ' מצנע (לא פורסם, 6.9.2007), ובנסיבות העניין לא מצאתי לנכון לבקש הערות השופט בחקשר זה.

5. לאחר שעיינתי בחומר שבפניי, הגעתי לכלל מסקנה כי דין הערעור להידחות. עיון בערעור מעלה כי על אף הטענות העקרוניות אותן מעלה המערער, ניכר כי בקשת הפסילה נובעת, רובה ככולה, מחוסר שביעות רצון המערערים מהחלטות בית המשפט ואופן ניהול הדיון על ידו. חלכה היא כי השגות בעניינים אלה מקומן בחליכי ערעור רגילים, על פי סדרי הדיון, כפי שעשו המערערים בחלק מהמקרים, ולא במסגרת חליכי פסלות (לעניין החלטות, ראו: ע"א 7186/98 מרזל נ' ג'אן (לא פורסם, 3.12.1998); ע"א 10619/02 בן עמי נ' קידר (לא פורסם, 30.12.2002); מרזל, בעמ' 174-178). לעניין אופן ניהול הדיון, ראו: ע"פ 8309/02 רודקו נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 21.10.2002); ע"פ 5647/05 גוד-מאן מתכות בע"מ נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 5.7.2005)). חלכה זו נכונה, בין היתר, לעניין רחיית הבקשות למועד דיון (ע"פ 1533/92 פריאל נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 20.4.1992); ע"א 8659/06 גינזבודג נ' ליבוביץ (לא פורסם, 28.2.2007)). בחקשר זה כבר נפסק כי אין באי היענות של שופט לבקשת בעל דין ובא-כוחו לדחות מועד דיון אשר נפל ביום שהינו חג עבורם, כדי להצביע על כך שנועלה דעתו של בית המשפט לגבי תוצאות המשפט (ע"א 2506/00 FARDOME L.T.D נ' בנק כללי לישראל בע"מ (לא פורסם, 25.5.2000)). גם החלטות הניתנות במסגרת בקשת הפסלות עצמה הן בעיקרן החלטות דיוניות ואין בהן כשלעצמן, כדי לגלות חשש ממשי למשוא פנים (מרזל, בעמ' 176). כך, למשל, החלטה בבקשה בלי שמיעת נימוקי הטוען (ע"א 3843/03 יניב נ' מנחל מקרקעי ישראל (לא פורסם, 15.5.2003)) או הגבלת חסיעון כמו במקרה הנוכחי, וסירוב השופט להפסיק את הדיון לאחר רחיית בקשת הפסילה (ע"א 5636/02 אליאסי נ' פרלמוטר (לא פורסם, 24.7.2002)). בית המשפט נימק את הטעמים להחלטתו - ומבלי להביע עמדה באשר לטעמים לגופם - לא מצאתי כי יש בנימוקיו של בית המשפט כדי להצביע על קיומו של

חשש ממשי אובייקטיבי לקיומו של משוא פנים. זאת ועוד, גם אם מדובר ברצף של החלטות לרעת בעל דין, אין בכך כדי להקים עילת פסלות (ע"א 6822/00 משלי נ' בוקשפן-משלי (לא פורסם, 18.3.2001); מרזל, בעמ' 175). על מנת לפסול את בית המשפט, יש להראות כי יש בהחלטות משום "משחק מכור", באופן שקיים חשש ממשי אובייקטיבי לכך שבית המשפט גיבש לעצמו עמדה סופית בעניין נשוא הדיון השיפוטי ואין עוד טעם בהמשך הרגיל של המשפט (ע"א 5792/02 גרבש נ' כונס הנכסים חדשמי (לא פורסם, 21.10.2002)). במקרה הנוכחי לא מצאתי יסוד לטענה כי החלטות שקיבל בית המשפט, בין אם הן צודקות ובין אם הן מוטעות לגופן, ולעניין זה אין אני נדרשת, ואופן ניחול הדיון על ידו, מקימים עילת פסלות ומעוררים את אותה אפשרות ממשית לקיום משוא פנים כלפי המערערים. אפשר שניתן היה להתחשב בבקשת החדתייה ושאלה זו תלויה בנסיבות העניין ויתר החיבטים הנוגעים לקיום חליך במועד שנקבע, מכל מקום ניכר מהטענות וממכלול החומר כי בדיון נוצרה אווירה של מתיחות וחבל על כך; אפשר גם שבראייתם של המערערים נוצר חשש כי החלטות בית המשפט ואופן ניחול על ידו מצביעים על קיום משוא פנים כלפיהם. עם זאת, חשש זה אינו יוצא מכלל חשש סובייקטיבי גרידא, שאינו מקים עילת פסלות (ע"א 3484/01 באן נ' באן (לא פורסם, 28.6.2001); ע"א 7857/04 צ'רטוק נ' וינקלד (לא פורסם, 7.12.2004); מרזל, בעמ' 115).

אשר על כן, הערעור נדחה.

ניתן היום, כ"א בטבת התשס"ח (30.12.2007).

ח נ ש י א ה